

УДК 339.5/.7(477.64)

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V53(2025)-15

Дугієнко Н. О., кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

ORCID: 0000-0002-4551-5548

e-mail: dugienkonata@ukr.net

Ярошук Т. А., здобувачка ступеня вищої освіти магістра, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

ORCID: 0009-0007-6633-2701

e-mail: tanya.yaroshchuk0507@gmail.com

Пріоритети зовнішньоекономічної діяльності Запорізької області

Анотація. У роботі комплексно досліджено поточний стан та стратегічні пріоритети зовнішньоекономічної діяльності Запорізької області з огляду на процеси трансформації національної економіки та сучасні геополітичні реалії.

Здійснено аналіз ключових аспектів зовнішньої торгівлі: деталізовано структуру експорту та імпорту, ідентифіковано основних міжнародних торговельних партнерів та оцінено взаємозв'язок між промисловим потенціалом регіону і його зовнішньоекономічними показниками. Особливо виділено потенціал експортоорієнтованих секторів: металургійного, машинобудівного та агропромислового.

На підставі проведеного дослідження сформовано стратегічні напрями для оптимізації ЗЕД, що враховують необхідність євроінтеграції, цифровізації торговельних процесів та стимулювання малого і середнього бізнесу. Робота має практичну значущість, пропонуючи рекомендації для суб'єктів місцевого самоврядування та підприємств щодо підвищення їхньої конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Ключові слова: Запорізька область, потенціал; конкурентоспроможність; пріоритетні напрями; експорт; імпорт.

Duhiienko Natalya, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of International Economy, Natural Resources and Economics of International Tourism, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine

Yaroshchuk Tetiana, 2nd year master's student, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine

Priorities of Foreign Economic Activity of Zaporizhzhia Region

Abstract. Introduction. This article presents a comprehensive study of the Zaporizhzhia region's foreign economic activity (FEA) in the context of the national economic transformation, the impact of global crisis factors, and Ukraine's pursuit of European integration. The purpose of the article is to reveal current trends in the development of foreign economic activity in the region, conduct a detailed analysis of its structural components, including the commodity and geographical diversification of exports and imports, and identify key international markets with which the region can develop stable trade relations.

Results. This article examines the relationship between the level of development of the Zaporizhzhia region's industrial complex and its foreign economic activity. It provides a comparative assessment of the effectiveness of export-oriented industries, particularly metallurgy, mechanical engineering, and agro-industrial production. This assessment considers their role in achieving a positive trade balance and generating foreign exchange earnings. Institutional and infrastructural factors affecting the quality of foreign economic activity are also considered, including logistical capabilities, special economic zones, the investment climate, and the level of digitalization of trade processes. The article identifies barriers that hinder the development of foreign economic activity, including instability in foreign policy, limited access to international financial resources, and the insufficient adaptability of small and medium-sized businesses to the requirements of the global market.

Conclusions. Based on the study's results, the following strategic directions for modernizing foreign economic activity in the Zaporizhzhia region have been formulated: intensifying integration processes with the EU; developing export infrastructure; stimulating enterprises' innovative activity; expanding participation in international exhibitions and forums; and introducing state support mechanisms for export-oriented manufacturers.

These recommendations are important for local governments, regional development agencies, chambers of commerce and industry, and businesses seeking to strengthen their position in international markets amid global economic instability.

Keywords: Zaporizhzhia region, potential; competitiveness; priority areas; export; import.

JEL Classification: F00; F10; O18.

¹ Стаття надійшла до редакції: 15.10.2025

Received: 15 October 2025

Постановка проблеми. В умовах глобальної нестабільності, військових дій та глибокої трансформації економіки України, зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) Запорізької області зіштовхується з критичними викликами. Фактори, такі як відсутність ясних пріоритетів, обмеження доступу до міжнародних ринків, значні логістичні проблеми та недостатня підтримка експортоорієнтованого бізнесу, суттєво ускладнюють інтеграцію регіону у світову економіку. Тому існує нагальна потреба в науковому обґрунтуванні та визначенні чітких стратегічних напрямів для розвитку ЗЕД області.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливостям формуванню співпраці України з ЄС в різних сферах функціонування держави присвячені роботи таких дослідників як Батюк Р.Б., Білянський О.О., Возняк Г.В. [2], Гуріна Г.С. [5], Дідківський М.І., Кондратенко Н.О., Козака Ю.Г., Непрядкіної Н.В. та багатьох інших.

Формулювання цілей дослідження. Дана робота має на меті визначити та обґрунтувати стратегічні вектори зовнішньоекономічної діяльності Запорізької області, беручи до уваги економічні ресурси регіону, сучасні ризики та перспективи виходу на міжнародні ринки.

Для цього буде проведено комплексний аналіз структури експорту й імпорту, оцінено результативність регіональних програм підтримки експорту та надані рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності місцевого бізнесу на глобальній арені.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародна торгівля є однією з ключових форм економічної взаємодії між країнами, яка відіграє важливу роль у формуванні глобальної економіки. Вона сприяє спеціалізації виробництва, ефективному використанню ресурсів, розширенню ринків збуту та інтеграції національних економік у світову систему.

Одним із головних позитивних ефектів міжнародної торгівлі є зростання валового внутрішнього продукту (ВВП). Дослідження показують, що існує пряма залежність між обсягами експорту та імпорту і темпами економічного зростання [3, с. 101]. Це особливо помітно в розвинених країнах, а також у державах з перехідною економікою.

Відкритість до зовнішньої торгівлі також сприяє залученню іноземних інвестицій, що позитивно

впливає на розвиток інфраструктури, технологій та людського капіталу. Крім того, імпорт стимулює модернізацію виробництва, підвищення якості продукції та зниження цін, що, своєю чергою, підвищує конкурентоспроможність національних підприємств [2, с. 34].

Соціальні вигоди міжнародної торгівлі включають збільшення зайнятості та доходів у експортоорієнтованих галузях, а також розширення асортименту товарів для споживачів завдяки імпорту.

У табл. 1 наведено детальний огляд позитивних аспектів впливу міжнародної торгівлі на економічний розвиток.

Загалом, міжнародна торгівля є потужним рушієм економічного розвитку. Вона сприяє зростанню ВВП, залученню інвестицій, підвищенню конкурентоспроможності та розвитку людського капіталу. Завдяки розширенню ринків збуту та доступу до нових технологій, країни отримують можливість модернізувати виробництво, покращити якість продукції та підвищити рівень життя населення. У сучасному світі торгівля також стимулює інновації та цифрову трансформацію економіки.

Якщо розглядати зовнішню економічну діяльність у площині Запорізької області, то роль зовнішньоекономічної діяльності у розвитку Запорізького регіону є критичною і багатогранною, особливо з огляду на його історичну спеціалізацію як потужного промислового та аграрного центру.

ЗЕД є головним джерелом валютної виручки для регіону. Запоріжжя традиційно експортує значні обсяги металопродукції, машинобудівних виробів та аграрної сировини. Навіть в умовах війни, позитивне торговельне сальдо (експорт перевищує імпорт) свідчить, що ЗЕД залишається ключовим фактором, який [6, с. 10]:

- підтримує ліквідність працюючих великих підприємств;
- сприяє фінансовій стабільності регіонального бюджету через податкові надходження.

Імпорт, як частина ЗЕД, має вирішальне значення для підтримки промислового потенціалу. Регіон залежить від імпорту критично важливих машин, обладнання, комплектуючих та сировини. Без безперебійного імпорту експортоорієнтовані галузі (особливо машинобудування) не змогли б підтримувати виробничий цикл.

Таблиця 1 Позитивний вплив міжнародної торгівлі на економічний розвиток

Позитивний аспект	Характеристика
1. Економічне зростання	Міжнародна торгівля стимулює зростання ВВП за рахунок: - розширення ринків збуту для національних виробників; - збільшення обсягів виробництва; - підвищення продуктивності праці через конкуренцію та інновації. <i>Країни, які активно торгують, зазвичай демонструють вищі темпи економічного розвитку, ніж ті, що ізольовані.</i>
2. Залучення інвестицій	Відкритість до зовнішньої торгівлі робить країну привабливою для іноземних інвесторів. Це сприяє: - модернізації виробництва; - створенню нових робочих місць; - розвитку інфраструктури; - підвищенню рівня технологій.
3. Підвищення конкурентоспроможності	Імпорт товарів і послуг змушує національних виробників: - покращувати якість продукції; - впроваджувати інновації; - знижувати витрати та ціни. <i>Це формує здорове конкурентне середовище, яке сприяє розвитку бізнесу.</i>
4. Розширення вибору для споживачів	Завдяки імпорту споживачі отримують: - доступ до ширшого асортименту товарів; - можливість купувати продукцію, недоступну на внутрішньому ринку; - вигідніші ціни через конкуренцію. <i>Це підвищує рівень життя населення.</i>
5. Стимулювання інновацій	Міжнародна конкуренція змушує компанії: - вкладати кошти в наукові дослідження та розробки; - впроваджувати нові технології; - адаптуватися до глобальних трендів. <i>Це сприяє технологічному прогресу та підвищенню продуктивності.</i>
6. Розвиток людського капіталу	Зростання експорту та імпорту створює нові можливості для працевлаштування, особливо в: - логістиці; - виробництві; - сфері послуг; - ІТ та електронній комерції. <i>Це сприяє професійному розвитку населення та підвищенню кваліфікації.</i>

Джерело: сформовано автором на основі [4, 9]

ЗЕД є каналом, через який у регіон надходять нові технології, стандарти та передовий досвід (наприклад, імпорт інноваційного обладнання з ЄС). Це життєво необхідно для модернізації виробництва, підвищення його енергоефективності та конкурентоспроможності на світовому ринку. Переорієнтація торгівлі на Європейський Союз (який зараз є основним торговельним партнером) стимулює місцеві підприємства до впровадження європейських стандартів якості та управління. Це прискорює євроінтеграційні процеси на регіональному рівні [5, с. 102].

Експортні галузі (металургія, машинобудування, агропереробка) є найбільшими роботодавцями в регіоні, забезпечуючи висококваліфікованими робочими місцями значну частину населення. Стійкість ЗЕД безпосередньо впливає на рівень

зайнятості та запобігання міграції кваліфікованих кадрів.

Проаналізувавши інформацію про ведення зовнішньоторговельної діяльності Запорізького регіону, підсумуємо її в табл. 2.

Участь у міжнародній торгівлі змушує місцевий бізнес постійно підвищувати якість, знижувати собівартість та впроваджувати інновації. Це загалом підвищує конкурентоспроможність економіки Запорізької області. Доцільно стверджувати, що у сьогоденних умовах ЗЕД виступає «рятівним колом» для економіки Запоріжжя, оскільки вона забезпечує фінансову стійкість, дозволяє отримувати життєво необхідні для виробництва ресурси та формує основу для майбутнього економічного відновлення та інтеграції.

Таблиця 2 Ведення зовнішньоторговельної діяльності Запорізького регіону

Експорт	Імпорт
<i>Основою експорту традиційно залишається важка промисловість</i>	<i>Структура імпорту значною мірою зосереджена на забезпеченні потреб промисловості та відновлення</i>
1. Недорогоцінні метали та вироби з них формують найбільшу частку – 70,9% від загального обсягу експорту. Це підтверджує збереження експортного потенціалу металургійних підприємств, що функціонують на підконтрольній Україні території. 2. Значні частки також припадають на продукти рослинного походження (зернові, олійні культури) та машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання – по 10,6% на кожну групу.	1. Найбільшу частку займають машини, обладнання та механізми (36,4%), що, ймовірно, використовується для ремонту, модернізації та підтримки роботи місцевих підприємств. 2. На другому місці знаходяться мінеральні продукти (26,7%) – паливо та сировина. 3. Також суттєву частку імпорту складають продукти тваринного походження (10,2%).

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Критичні сектори економіки Запорізької області, попри значні виклики та втрати через військові дії, продовжують зберігати потужний потенціал (табл. 3) для подальшого відновлення та розвитку. Цей

потенціал базується на традиційній індустріальній основі, сприятливих аграрних умовах та наявності критичної інфраструктури та сировинної бази [11].

Таблиця 3 Характеристика потенціалу Запорізької області

Потенціал	Характеристика
Промисловий потенціал	- Металургія та машинобудування: ці галузі є стовпом експорту, на який припадає понад 70% експортних надходжень (недорогоцінні метали). Збереження операційної спроможності ключових підприємств цих секторів критично важливе для економіки. - Кадровий та науковий потенціал: область має унікальний актив – висококваліфіковані трудові ресурси та потужну науково-технічну базу для їх підготовки. Це незамінна передумова для модернізації та повоєнного відновлення виробництва. - Наукоємність та мале та середнє підприємництво (МСБ): існує стратегічна необхідність у диверсифікації економіки. Плани розвитку міста Запоріжжя зосереджені на підтримці МСБ та створенні інноваційних центрів і хабів штучного інтелекту, що сигналізує про перехід до більш гнучкої та інноваційної моделі економіки.
Аграрний потенціал	Природно-кліматичні переваги: родючі ґрунти та клімат дозволяють вирощувати широкий спектр культур: зернові (пшениця, ячмінь), технічні (олійні), овочеві та плодові. Це забезпечує потужну сировинну базу для харчової промисловості та виробництва біопалива.
Інфраструктурний потенціал	Енергетика: регіон був потужним енергетичним хабом (ЗАЕС, ГЕС, ТЕС), але саме енергетична інфраструктура зазнала найбільших руйнувань та ризиків (зокрема, через захоплення ЗАЕС та пошкодження об'єктів енергопостачання).

Джерело: сформовано автором на основі [11]

Загалом, потенціал Запорізької області є двоїстим: він сильний за базовими ресурсами (металургія, агросировина, кадри), але суттєво обмежений через руйнування інфраструктури, логістичні блокади та ризики для аграрного виробництва, що вимагає негайної державної та міжнародної підтримки для його збереження та відновлення.

Зовнішньоекономічна діяльність Запорізької області наразі перебуває під значним тиском через комплекс критичних викликів, що охоплюють безпекову, логістичну, виробничу та інституційну сфери. Ці чинники суттєво обмежують експортний та імпортерський потенціал регіону, знижуючи його конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Найгострішими є безпекові та територіальні обмеження, спричинені військовою агресією. Значна

частина території області перебуває під тимчасовою окупацією, а обласний центр знаходиться в зоні підвищеної військової небезпеки. Постійні обстріли створюють критичні ризики для підприємств, їхнього персоналу та майна. Руйнування виробничих потужностей, енергетичної інфраструктури (зокрема, Запорізької АЕС) та логістичних об'єктів (мости, дороги) безпосередньо скорочують можливості експорту. Додатково, значні площі сільськогосподарських угідь залишаються замінованими, що обмежує аграрний експорт і ставить під загрозу продовольчу безпеку.

У сфері логістики та інфраструктури область втратила доступ до традиційних морських шляхів через блокаду портів Азовського та Чорного морів. Це змусило експортерів переорієнтуватися на дорожці та

менш ефективні залізничні й автомобільні маршрути через західні кордони. Транспортна мережа області технічно зношена, а існуючі коридори перевантажені, що уповільнює міжнародні поставки. Віддаленість окремих районів від логістичних хабів також ускладнює внутрішню кооперацію.

Виробничі обмеження також мають суттєвий вплив. Перебої з постачанням сировини та комплектуючих, особливо для машинобудування та металургії, порушують виробничі ланцюги. Кадровий дефіцит, спричинений демографічними змінами та міграцією кваліфікованих фахівців, знижує продуктивність підприємств. Енергетична нестабільність, особливо після масованих атак, створює ризики для безперервного виробничого циклу.

Що стосується фінансових та інституційних викликів, то відсутність чітко визначених регіональних

пріоритетів ЗЕД, адаптованих до умов воєнного часу, ускладнює ефективне використання ресурсів. Високі ризики стримують інвестиційну активність, що перешкоджає модернізації виробництва. Недостатній рівень підтримки малого та середнього бізнесу у виході на нові міжнародні ринки також обмежує потенціал регіону.

У сукупності ці фактори формують складне середовище для зовнішньоекономічної діяльності Запорізької області, потребуючи комплексного підходу до вирішення проблем, стратегічного планування та підтримки з боку держави та міжнародних партнерів.

На основі проаналізованих фактів складено SWOT-аналіз зовнішньоекономічної діяльності Запорізької області, який чітко відображає її потужний, але вразливий промислово-аграрний потенціал в умовах військових дій.

Таблиця 4 SWOT-аналіз зовнішньоекономічної діяльності Запорізької області

Сильні сторони	Слабкі сторони
1) Збереження значних потужностей металургії, машинобудування та легкої промисловості на підконтрольній території, здатних виробляти конкурентний експорт (понад 70% експорту – метали). 2) Наявність висококваліфікованих трудових ресурсів та науково-технічної бази для підготовки кадрів, що є критичним для відновлення. 3) Сприятливі кліматичні умови для широкого спектра культур та наявність сировинної бази для розвиненої харчової промисловості та виробництва біопалива/біоетанолу. 4) Значні запаси мінеральної сировини (глини, піски, гіпси), що матиме стратегічне значення для майбутньої відбудови України. 5) Збереження позитивного сальдо зовнішньої торгівлі товарами (експорт перевищує імпорт), що забезпечує стабільний приплив валютної виручки.	1) Технічна зношеність об'єктів дорожньої мережі, ЖКГ та соціальної інфраструктури, що ускладнює логістику та знижує якість життя. 2) Висока структурна залежність експорту від металургії, що робить економіку вразливою до світових цін на метали та логістичних обмежень. 3) Складна демографічна ситуація та міграція висококваліфікованих кадрів через війну, що призводить до браку робочої сили, особливо на селі. 4) Проблеми з енергозабезпеченням та критичні ризики для енергетичних об'єктів, які порушують безперервність виробничих циклів. 5) Відсутність чітко визначених регіональних пріоритетів ЗЕД, адаптованих до нових військових і геополітичних реалій.
Можливості	Загрози
1) Поглиблення економічної інтеграції з ЄС та збереження ЄС як ключового та зростаючого ринку для експорту (понад 60% експорту). 2) Можливість залучення фінансування через міжнародні та державні програми (наприклад, «Зроблено в Україні», гранти для переробної промисловості) на модернізацію та інновації. 3) Підтримка розвитку малого та середнього бізнесу та диверсифікація економіки в бік більш гнучких та інноваційних галузей (ІТ, переробка, виробництво БПЛА). 4) Зростання внутрішнього попиту на будівельні матеріали (використання власних запасів сировини) та машинобудівну продукцію в рамках загальнонаціональної відбудови. 5) Впровадження цифрових технологій для спрощення зовнішньоторговельних процедур та виходу на міжнародні електронні платформи.	1) Пряма військова загроза, що спричиняє руйнування, зупинку підприємств та відлякує потенційних інвесторів. 2) Тривала блокада морських портів та відсутність швидкого, дешевого та безпечного доступу до міжнародних ринків, що підвищує собівартість експорту. 3) Високі воєнні ризики та невизначеність призводять до відтоку капіталу та критичного обмеження зовнішніх інвестицій у модернізацію та інфраструктуру. 4) Зростаюча конкуренція на традиційних ринках (метали, агропродукція) з боку країн, що не мають воєнних обмежень. 5) Подальша міграція населення та поглиблення кадрового дефіциту, що підриває здатність регіону до швидкого відновлення економічної активності.

Джерело: сформовано авторами

Грунтуючись на проведеному SWOT-аналізі та враховуючи критичні виклики воєнного часу (безпека,

логістика, кадрова міграція), стратегічні напрями підвищення ефективності зовнішньоекономічної

діяльності Запорізької області мають бути сфокусовані на збереженні існуючого експортного потенціалу та стимулюванні інноваційної диверсифікації економіки. Нижче наведемо основні напрями, які можуть стати основою для регіональної політики у сфері ЗЕД.

По-перше, одним із ключових завдань є розвиток Західного логістичного коридору, що дозволить компенсувати втрату морських шляхів. Це передбачає стимулювання мультимодальних перевезень – створення пільгових умов для експортерів металургійної та аграрної продукції, які переходять на комбіновані залізнично-автомобільні маршрути до прикордонних переходів ЄС. Важливим є також інвестування в «сухі порти» – логістичні хаби та термінали на підконтрольній території, здатні ефективно обробляти великі вантажі.

Пріоритетним має стати відновлення критичної інфраструктури, зокрема забезпечення безперебійного енергопостачання через розвиток децентралізованої та резервної енергетики. Оперативний ремонт дорожньої мережі, особливо шляхів до промислових майданчиків і логістичних вузлів, сприятиме стабілізації поставок.

По-друге, для підвищення конкурентоспроможності регіону необхідно стимулювати переробну промисловість. Це включає пріоритетне фінансування підприємств через державні та міжнародні грантові програми, такі як «Зроблено в Україні», з метою розвитку глибокої переробки агропродукції, хімічної та деревообробної галузей. Важливим є перехід на експорт високотехнологічної продукції – машинобудівних виробів з високою доданою вартістю та спеціалізованих комплектуючих [1, с. 4].

Паралельно слід розвивати інноваційні галузі, зокрема IT та Defense Tech. Створення умов для технологічних компаній, які працюють у сфері військових технологій (наприклад, виробництво БПЛА), дозволить використати наявний науково-технічний потенціал. Запровадження Інжинірингового Центру на базі університетів сприятиме трансферу технологій та підготовці фахівців, здатних впроваджувати західні стандарти у виробництво.

По-третє, очевидним є те, що посилення співпраці з ЄС є важливим для розширення географії торгівлі. Запорізька ОДА має активізувати пошук нових нішевих ринків у країнах ЄС та за його межами. Створення регіонального «єдиного вікна» для консультацій експортерів щодо технічних регламентів, сертифікації та логістики спростить вихід на нові ринки.

Для подолання кадрового дефіциту необхідно запровадити регіональні програми релокації кадрів, що стимулюватимуть повернення кваліфікованих інженерів та робітників. Ваучерна підтримка та

перепідготовка безробітних у співпраці з підприємствами дозволить адаптувати трудові ресурси до актуальних потреб промисловості та МСБ [8, с. 27].

Підтримка малого та середнього бізнесу має включати програми локалізації, що сприятимуть створенню нових підприємств, які забезпечуватимуть сировиною, комплектуючими та послугами великі промислові компанії, знижуючи залежність від імпорту.

На додачу, зауважимо, що для активізації інвестиційної діяльності необхідно створити інвестиційну вітрину регіону – пакет пріоритетних проєктів у сферах інфраструктури та виробництва будівельних матеріалів, базуючись на власних сировинних ресурсах. Важливим є також запровадження механізмів страхування воєнних ризиків у співпраці з міжнародними фінансовими установами (ЄБРР, Світовий банк), що дозволить захистити інвестиції у ключові виробництва на підконтрольній території [10, с. 371].

Таким чином, для підвищення конкурентоспроможності місцевого бізнесу на глобальній арені – Запорізька область має перейти від простого збереження традиційних галузей до стратегічної диверсифікації та відновлення критичної інфраструктури, використовуючи свій потужний людський капітал та інноваційну технічну базу.

Висновки. Дослідження підтвердило, що зовнішньоекономічна діяльність Запорізької області продовжує базуватися на традиційному потужному промисловому та аграрному потенціалі, але потребує негайного стратегічного переорієнтування, враховуючи критичні ризики воєнного часу.

Життєво необхідним є вектор диверсифікації економіки через розвиток наукоємного виробництва та малого й середнього бізнесу. Підтримка інноваційних центрів є ключем до створення гнучкішої та конкурентоспроможнішої економічної моделі, менш чутливої до військових загроз. Встановлено, що інфраструктурний потенціал (особливо енергетичний та транспортний) є найбільш вразливою ланкою, що суттєво знижує загальну конкурентоспроможність місцевого бізнесу на глобальній арені через високі логістичні ризики та вартість. Крім того, висококваліфіковані трудові ресурси та науково-технічна база є незамінним активом для повоєнного відновлення та модернізації виробництва. Вважаємо, що регіональні програми підтримки експорту мають бути посилені заходами, спрямованими на збереження та перепідготовку кадрів для потреб наукоємних галузей, а також на залучення інвестицій у сфери, що використовують високі технології, для повного розкриття цього кадрового потенціалу.

Література:

1. Банчук-Петросова О.В. Особливості державного регулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності. *Механізми публічного управління*. 2021. С. 1-5.
2. Возняк Г. В. Регіональний розвиток: сутність і методологічна основа. *Регіональна економіка*. 2015. № 3. С. 34-43.
3. Говорущо Т. А. Концепція фінансового забезпечення малих промислових підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2010. №4. С. 100–104.
4. Гривківська О. В. Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. №2. С. 12–15.
5. Гуріна Г. С., Новак В. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: підручник. Київ: Сузір'я, 2013. 425 с.
6. Дерманська Л.В. Зовнішньоекономічна діяльність України: фінансові наслідки. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: *Економіка і управління*. № 3. 2021. Том 32 (71). С. 8-12.
7. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Коляда О.В. Пріоритетні напрями розвитку зовнішньої торгівлі України. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2019. С. 25-30.
9. Котко О.К. Сучасні тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності України. *Академічний огляд*. 2021. № 1 (54). С. 87-96.
10. Павлишин С.В., Чопко Н.С. Вплив валютної політики держави на зовнішньоекономічну діяльність. *Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці*. 2020. С. 371-373.
11. Стратегія розвитку міста Запоріжжя. URL: https://zp.gov.ua/upload/content/o_1bvi15shg1mh9je61iooc13u7ae4.pdf.

References:

1. Banchuk-Petrosova, O.V. (2021). Features of state regulation of the development of foreign economic activity. *Mechanisms of public administration*, 1-5.
2. Voznyak, G.V. (2015). Regional development: essence and methodological basis. *Regional economy*, 3, 34-43.
3. Govorushko, T.A. (2010). The concept of financial support for small industrial enterprises. *Formation of market relations in Ukraine*, 4, 100–104.
4. Gryvkivska, O.V. (2014). Theoretical approaches to determining the financial support of enterprises. *Formation of market relations in Ukraine*, 2, 12–15.
5. Gurina, G. S., Novak, V. O. (2013). *Foreign Economic Activity of Enterprises*. Kyiv: Suzir'ya.
6. Dermanska, L.V. (2021). Foreign economic activity of Ukraine: fiscal consequences. Academic notes of V. I. Vernadsky TNU. *Economics and management*, 32 (71), 8-12.
7. State Statistics Service of Ukraine: official website. <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Kolyada, O.V. (2019). Priority areas of development of foreign trade of Ukraine. *World economy and international economic relations*, 25-30.
9. Kotko, O.K. (2021). Current trends in the development of foreign economic activity of Ukraine. *Academic review*, 1 (54), 87-96.
10. Pavlyshyn, S.V., Chopko, N.S. (2020). The impact of the state's currency policy on foreign economic activity. *Management and administration in the context of countering hybrid threats to national security*, 371-373.
11. Development strategy of the city of Zaporizhzhia. https://zp.gov.ua/upload/content/o_1bvi15shg1mh9je61iooc13u7ae4.pdf.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License